

PRAKSISOVERSIGT · STRAFFERETSPLEJE

Praksisoversigt over hovedforhandlingen i straffesager (1. instans)

Tiltaltes tilstedeværelse, udeblivelsesdomme, anklageprincippet og forhandlingens struktur efter retsplejelovens kapitel 77-78

Version 2 · Opdateret 7. sep. 2026 · 43 afgørelser · 2006-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Hovedforhandlingen i 1. instans er reguleret af retsplejelovens kapitel 77 om tiltalen og forberedelsen og kapitel 78 om selve forhandlingen. Praksis kredser om tre hovedspor: hvornår sagen kan gennemføres uden tiltalte (§§ 853 og 855 samt bødesagsreglerne i §§ 896 a og 897), hvor langt retten kan gå i forhold til anklageskriftet (§§ 834, 836 og 883), og hvilke krav koncentrations-, umiddelbarheds- og kontradiktionsprincipperne stiller til forhandlingens afvikling (§§ 858, 876 og 880). Med lov nr. 661 af 11. juni 2024 blev adgangen til udeblivelsesdom udvidet markant – strafgrænsen hævet til 1 års ubetinget fængsel og en ny adgang til at fremme sagen, når en tiltalt, der mødte ved sagens begyndelse, udebliver på en senere retsdag – mens domstolene fastholder, at fremme altid forudsætter et konkret skøn over, om tiltaltes tilstedeværelse er nødvendig.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Udgangspunktet er, at tiltalte personligt skal være til stede under hele hovedforhandlingen, indtil sagen er optaget til dom, jf. retsplejelovens § 853, 1. pkt.
- 02** Efter § 853, 2. pkt., kan retsformanden efter anmodning fra tiltalte tillade fravær under hele eller en del af hovedforhandlingen, hvis det findes ubetænkeligt – og sagen skal da ikke udsættes efter § 855, stk. 1.
- 03** Strafgrænsen for udeblivelsesdom uden tiltaltes samtykke blev ved lov nr. 661 af 11. juni 2024 hævet fra 6 måneders til 1 års ubetinget fængsel, jf. § 855, stk. 3, nr. 3.
- 04** Den nye § 855, stk. 3, nr. 2, litra b, tillader fremme til dom, når en tiltalt, der mødte ved sagens begyndelse, udebliver på en senere retsdag – og her gælder ingen sanktionsbegrænsning.
- 05** Fremme til dom i fravær forudsætter altid, at retten konkret ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig; at en forklaring kunne have betydning for skyld eller strafudmåling er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at udsætte sagen.
- 06** At der skal afhøres en medtiltalt hindrer ikke i sig selv, at sagen fremmes til dom i en anden tiltaltes fravær.

- 07** Har tiltalte dokumenteret lovligt forfald, er udgangspunktet udsættelse; fremme kræver 'ganske særlige omstændigheder', hvor der bl.a. lægges vægt på, om tiltalte er ude af stand til at forstå og følge forhandlingen, og om der er udsigt til bedring inden for rimelig tid.
- 08** Behandling som tilståelsessag efter § 897 i bødesager kræver et konkret skøn over det realistiske strafpotentiale – den blot teoretiske mulighed for frihedsstraf er ikke tilstrækkelig til at nægte fremme.
- 09** Udeblivelsesdom efter § 855, stk. 3, nr. 2, litra b, og nr. 3 forudsætter lovlig indkaldelse, hvoraf det udtrykkeligt fremgår, at udeblivelse uden dokumenteret lovligt forfald kan føre til domfældelse, jf. § 855, stk. 4.
- 10** Uden korrekt forkyndelse af indkaldelse og anklageskrift kan sagen ikke behandles som en udeblivelsessag.
- 11** Retten kan ikke domfælde for forhold, der ikke omfattes af tiltalen, jf. § 883, stk. 3, men kan henføre forholdet under en anden strafbestemmelse og fravige biomstændigheder, hvis tiltalte med sikkerhed har haft fyldestgørende adgang til forsvar.
- 12** Et anklageskrift, der ikke beskriver, hvordan den enkelte tiltalte konkret har deltaget i forholdet, er så mangelfuldt, at dommen ophæves og sagen afvises fra domstolene.
- 13** Berigtigelse af anklageskriftet efter hovedforhandlingens indledning kræver kontradiktion – parterne skal have lejlighed til at udtale sig, inden retten træffer afgørelse.
- 14** Hovedforhandlingen skal fortsætte så vidt muligt uafbrudt, indtil retten har truffet endelig afgørelse, jf. § 858, stk. 1, jf. § 882; udskillelse af enkelte spørgsmål uden hjemmel er en væsentlig rettergangsfejl.
- 15** Ved bevisbedømmelsen tages alene hensyn til de beviser, der er ført under hovedforhandlingen, jf. § 880, og rettens bedømmelse af bevisernes vægt er ikke bundet af lovregler.
- 16** Tiltalte har altid det sidste ord, inden retten afsiger dom eller kendelse under hovedforhandlingen, jf. § 876.
- 17** Anklageren og den beskikkede forsvarer skal være til stede under hele hovedforhandlingen; udebliver forsvareren, skal sagen som udgangspunkt udsættes, jf. § 852, stk. 3.
- 18** Rettergangsfejl medfører kun ophævelse af en anket dom, hvis det må antages, at overholdelse af reglen kunne have ført til et andet udfald, jf. § 925, stk. 1.

Retsgrundlaget: kapitel 77-78 og hovedforhandlingens bærende principper

§ 1

Straffesagens 1. instans hviler på to sammenhængende kapitler i retsplejeloven. Kapitel 77 regulerer tiltalen og forberedelsen – herunder kravene til anklageskriftet i [retsplejelovens § 834](#), adgangen til at berigtige og udvide

tiltalen i § 836 og rettens adgang til at afvise sagen inden hovedforhandlingen efter § 846. Kapitel 78 regulerer selve forhandlingen fra tiltaltes mødepligt i § 853 til dommens afsigelse.

Fire principper går igen i praksis:

- **Anklageprincippet.** Retten kan ikke domfælde for noget forhold, der ikke omfattes af tiltalen, jf. § 883, stk. 3.
- **Koncentrations- og enhedsprincippet.** Når hovedforhandlingen er begyndt, fortsættes den så vidt muligt uafbrudt, indtil retten har truffet endelig afgørelse, jf. § 858, stk. 1, og hovedforhandlingen afsluttes ved rettens dom, jf. § 882.
- **Bevisumiddelbarhed og fri bevisbedømmelse.** § 880 fastslår, at der ved afgørelsen af, om noget er bevist, *alene* tages hensyn til de beviser, som er ført under hovedforhandlingen, og at rettens bedømmelse af bevisernes vægt ikke er bundet af lovregler.
- **Kontradiktion.** Inden retten afsiger dom eller kendelse under hovedforhandlingen, skal parterne have lejlighed til at udtale sig, og § 876 slutter kategorisk: *"Tiltalte har altid det sidste ord."*

Retten kan på ethvert tidspunkt inden hovedforhandlingen afvise sagen helt eller delvis ved kendelse, hvis et forhold på grund af fejl må afvises under hovedforhandlingen, ikke er undergivet offentlig påtale, ikke er strafbart eller er forældet, jf. § 846, stk. 1. Anklagemyndigheden skal først have lejlighed til at udtale sig og – ved afhjælpelige mangler – til at afhjælpe manglen, jf. § 846, stk. 2. Finder retten, at sagen ikke skal behandles under medvirken af lægdommere, afsiges kendelse herom efter § 846, stk. 3 – et spørgsmål, Højesteret behandlede i [Sag 90/2023](#), hvor en færdselssag med påstand om udvisning efter dissens blev fastslået at skulle behandles uden domsmænd. At afvisningsspørgsmålet ikke er afskåret ved en nægtelse efter § 846, følger udtrykkeligt af § 862, stk. 4, hvorefter spørgsmålet kan rejses på ny under hovedforhandlingen.

Berammelsen er selvstændigt reguleret i § 843 a, hvorefter hovedforhandlingen skal berammes hurtigst muligt og så vidt muligt inden for 2 uger fra indleveringen af anklageskriftet. **Bemærk:** ved [lov nr. 263 af 11. februar 2026](#) – gennemførelsen af dele af aftalen om strafreform og kriminalforsorgens økonomi 2026-2030 – er § 843 a, stk. 1 og 2, skærpet med virkning fra den 15. februar 2026, således at hovedforhandlingen for varetægtsfængslede skal *begynde og gennemføres* hurtigst muligt, og således at pligten til at tilrettelægge virket herefter også udtrykkeligt påhviler anklagemyndighed og forsvarer i varetægtssager. Ændringen er endnu ikke konsolideret ind i den seneste lovebekendtgørelse.

LOV

[Retsplejeloven § 834](#)
[Retsplejeloven § 843a, stk. 1, 2](#)
[Retsplejeloven § 846, stk. 1-3](#)
[Retsplejeloven § 858, stk. 1](#)
[Retsplejeloven § 862, stk. 4](#)
[Retsplejeloven § 876](#)
[Retsplejeloven § 880](#)
[Retsplejeloven § 882](#)
[Retsplejeloven § 883, stk. 3](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets kendelse om domsmænds medvirken i sager om spirituskørsel med påstand om udvisning

18.12.2023

Hovedforhandlingens forløb – fra oplæsning af anklageskriftet til det sidste ord

Retsplejeloven fastlægger en fast rækkefølge, som praksis holder domstolene fast på.

Trin	Bestemmelse	Indhold
------	-------------	---------

Indledning	§ 860	Retsformanden oplyser, hvilken sag der behandles, og retten sikrer sig tiltaltes identitet
Oplæsning og vejledning	§ 861, stk. 1	Anklageren oplæser anklageskriftet; formanden gør tiltalte bekendt med, at tiltalte ikke har pligt til at udtale sig
Stillingtagen til tiltalen	§ 861, stk. 2	Formanden spørger, om tiltalte erkender eller nægter
Forelæggelse	§ 861, stk. 3	Retten <i>kan</i> pålægge anklageren at forelægge sagen
Formalitetsindsigelser	§ 862	Hovedforhandlingen kan begrænses til spørgsmål om behandlingsfejl, påtale, strafbarhed og forældelse
Bevisførelsens indledning	§ 863, stk. 1	Formanden spørger, om tiltalte vil afgive forklaring, og bestemmer tidspunktet
Vidner og skøns mænd	§ 866	Anklagemyndighedens vidner afhøres først af anklageren, forsvarers af forsvareren; formanden kan bestemme anden rækkefølge
Dokumentation	§ 871	Udtømmende regulering af, hvilke dokumenter der må benyttes som bevismidler
Procedure	§ 877	Først anklageren, derefter forsvareren og tiltalte; herefter optages sagen til dom
Sidste ord	§ 876	Tiltalte har altid det sidste ord

At oplæsningen af anklageskriftet markerer hovedforhandlingens indledning, blev lagt til grund i [Sag 31/2020](#), hvor Københavns Byret fastslog, at hovedforhandlingen var indledt ved oplæsningen den 26. juni 2019, hvorefter anklagemyndighedens ændring af gerningstid og -sted måtte bedømmes efter reglerne om berigtigelse *under* hovedforhandlingen. Tidspunktet er også afgørende for, om et retsmøde er et forberedende møde eller et led i selve forhandlingen – se fx [SS-1834/2025-OLR](#), hvor et forberedende retsmøde alene fastlagde sagens praktiske afvikling og berømmelsen, uden at anklageskriftet blev oplæst.

Bevisførelsen kan afkortes eller struktureres. Efter [§ 863, stk. 3](#) afgør retten ved fuldstændig tilståelse, om og i hvilket omfang yderligere bevisførelse skal finde sted, og efter [§ 864](#) kan retten afslutte bevisførelsen før alle beviser er fremført, genoptage en sluttet bevisførelse eller lade forhandlingen og skyldsafgørelsen foregå særskilt for hver enkelt lovovertrædelse. [§ 879](#) giver retten adgang til at behandle og afgøre skyldsspørgsmålet først. Uenighed om bevisførelsen afgøres efter anmodning ved kendelse, jf. [§ 875](#), og proceduren kan med rettens tilladelse helt eller delvis indleveres skriftligt mod en mundtlig sammenfatning, jf. [§ 878, stk. 1](#).

Anklageren og den beskikkede forsvarer skal være til stede under hele hovedforhandlingen, indtil sagen er optaget til dom, jf. [§ 852, stk. 1](#). Udebliver forsvareren, udsættes sagen, medmindre en ny forsvarer straks kan beskikkes, jf. [§ 852, stk. 3](#). Konsekvensen af at se bort fra dette illustreres af [SS-2712/2016-OLR](#), hvor byretten gennemførte hovedforhandlingen, efter at den beskikkede forsvarer var udeblevet på grund af en kalenderforglemmelse, og tiltalte selv bad om at fremme sagen. Landsretten ophævede dommen:

Henset til de grundlæggende retsplejemæssige hensyn, der ligger bag bestemmelsen om den beskikkede forsvarers tilstedeværelse under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 852, stk. 1, og henset til det oplyste om sagens

bevisligheder og forløbet af hovedforhandlingen for byretten finder landsretten herefter i overensstemmelse med tiltaltes påstand, at dommen bør ophæves og sagen hjemvises.

LOV	Retsplejelovent § 852, stk. 1, 3	Retsplejelovent § 860	Retsplejelovent § 861, stk. 1-3
	Retsplejelovent § 862	Retsplejelovent § 863, stk. 1, 3	Retsplejelovent § 864
	Retsplejelovent § 866	Retsplejelovent § 871	Retsplejelovent § 875
	Retsplejelovent § 876	Retsplejelovent § 877	
	Retsplejelovent § 878, stk. 1	Retsplejelovent § 879	

PRAKSIS	Højesteret · Hjemvisning af kæremål til Landsretten grundet krænkelse af kontradiktionsprincippet ved ændring af anklageskrift	05.10.2020
	Landsretten · Østre Landsret berammer omfattende nævningsag med ni tiltalte – dom oplæses ikke ved hovedforhandlingens begyndelse	07.10.2025
	Landsretten · Dom Ophævet og Hjemvist: Sagsbehandling Uden Beskikket Forsvarer	09.06.2017

Tiltaltes tilstedeværelsespligt og retsformandens tilladelse efter § 853, 2. pkt.

[Retsplejelovent § 853](#) opstiller hovedreglen: "Medmindre andet er bestemt i loven, skal tiltalte personligt være til stede i retten under hele hovedforhandlingen, indtil sagen er optaget til dom." Bestemmelsens 2. pkt. giver retsformanden adgang til efter anmodning fra tiltalte at tillade, at tiltalte ikke er til stede under hovedforhandlingen eller en del af denne, hvis det findes ubetænkeligt.

Denne adgang blev udvidet ved [lov nr. 661 af 11. juni 2024](#) (flerårsaftalen for domstolene 2024-27). Samtidig blev [§ 855, stk. 1](#) ændret, så sagen ikke skal udsættes, når fraværet er dækket af en tilladelse. Forarbejderne til ændringen er utvetydige:

Med forslaget præciseres, at en hovedforhandling ikke skal udsættes, når tiltaltes manglende tilstedeværelse er i overensstemmelse med en tilladelse fra retsformanden efter § 853, 2. pkt. [...] Dette gælder også, når retsformandens tilladelse efter § 853, 2. pkt., først gives, efter at tiltalte er udeblevet.

Som konsekvens blev den tidligere samtykkeordning i § 855, stk. 3, nr. 3, ophævet som overflødig – forarbejderne fremhæver, at § 853, 2. pkt., og § 855, stk. 1, i modsætning til den ophævede bestemmelse "hverken kræver en begæring fra anklagemyndigheden eller er begrænset til bestemte sanktioner".

[Rigsadvokatmeddelelsen om udeblivelsesdomme, pkt. 3.3](#) uddyber anvendelsesområdet: tilladelse kan gives både før og under hovedforhandlingen, også ved ulovlig udeblivelse eller lovligt forfald, der gælder ingen formkrav til anmodningen, og tilladelse vil bl.a. kunne gives, hvis tiltalte på grund af psykisk lidelse ikke ønsker at deltage – dog forudsat, at tiltalte har haft lejlighed til at drøfte anmodningen med forsvareren og har en rimelig forståelse af, hvad den indebærer. Tilladelse kan derimod ikke gives, hvis retsformanden finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig af hensyn til sagens behandling.

At fravær med rettens accept ikke afskærer ankeadgangen, blev fastslået i [SS-3413/2012-OLR](#). Efter en gennemgang af lovhistorikken tilbage til 1916 og forarbejderne til lov nr. 385 af 20. maj 1992 udtalte Østre Landsret:

Efter forarbejderne til bestemmelsen kan det ikke antages, at det med den i 1992 foretagne ændring af ordlyden af retsplejelovent § 962, stk. 2, (nu § 902, stk. 2) er tilsigtet at udvide den dagældende ankebegrænsning vedrørende

politisager, hvor tiltalte ikke var mødt, til at omfatte alle sager, hvor tiltalte ikke var mødt, herunder tilfælde, hvor tiltalte har samtykket i, at sagen behandles uden hans tilstedeværelse.

Tilstedeværelsespligten skal holdes adskilt fra retten til at overvære retsmøder i andre sager. I **Sag 43/2022** – også refereret som **SS-43/2022-HJR** – fastslog Højesteret, at en varetægtsfængslet sigtets tilstedeværelsesret efter **§ 748, stk. 1** som udgangspunkt indebærer fysisk ophold i retslokalet under hovedforhandlingen mod medtiltalte, og at henvisning til et lytterum var en så væsentlig indskrænkning, at den krævede udtrykkelig lovhjemmel.

LOV

Retsplejelovent § 748, stk. 1

Retsplejelovent § 853

Retsplejelovent § 855, stk. 1

Retsplejelovent § 902, stk. 2

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret fastslår sigtets ret til fysisk tilstedeværelse i retslokalet under medsigtes hovedforhandling

08.03.2023

Landsretten · Tiltaltes ankeret bevaret trods fravær ved hovedforhandling efter samtykke

14.12.2012

Udeblivelsesdom efter § 855, stk. 3 – de fire situationer og strafgrænserne

Udebliver tiltalte ved begyndelsen eller i løbet af hovedforhandlingen og ikke straks kan bringes til stede, udsættes sagen som udgangspunkt, jf. **§ 855, stk. 1**. **§ 855, stk. 3** opregner fire situationer, hvor hovedforhandlingen – på anklagemyndighedens begæring og hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig – **skal** fremmes til dom i tiltaltes fravær:

1. **Nr. 1** – tiltalte er undvejet, efter at anklageskriftet er forkyndt.
2. **Nr. 2, litra a** – tiltalte er mødt ved sagens begyndelse, men har forladt retten uden retsformandens tilladelse.
3. **Nr. 2, litra b** – tiltalte er mødt ved sagens begyndelse, men udebliver senere under hovedforhandlingen (indført ved **lov nr. 661 af 11. juni 2024**).
4. **Nr. 3** – tiltalte idømmes ikke højere straf end ubetinget fængsel i 1 år eller andre retsfølger end konfiskation, udvisning, frakendelse efter færdselsloven eller lov om sikkerhed til søs, erstatning, eller at en foranstaltning efter **straffelovens § 68** skal have sit forblivende med en allerede idømt foranstaltning.
5. **Nr. 4** – retten skønner, at behandlingen af sagen utvivlsomt vil føre til frifindelse.

Strafgrænsen i nr. 3 er hævet ad flere omgange: fra 3 til 6 måneder i 2017 og fra 6 måneder til 1 år ved **lov nr. 661 af 11. juni 2024**. Om sidstnævnte hedder det i forarbejderne:

Forslaget indebærer, at en tiltalt, der udebliver uden dokumenteret lovligt forfald, fremover på anklagemyndighedens begæring, hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig, kan idømmes en straf på op til fængsel i 1 år mod 6 måneder efter gældende ret.

For den nye litra b er der derimod **ingen sanktionsbegrænsning**. Forarbejderne siger udtrykkeligt: "Der vil ikke gælde nogen begrænsninger i, hvilken sanktion der kan idømmes i tiltaltes fravær i medfør af det foreslåede **§ 855, stk. 3, nr. 2, litra b**." Tilsvarende gælder for litra a. **Rigsadvokatmeddelelsen om udeblivelsesdomme, pkt. 3.1** gentager dette og pålægger anklagemyndigheden aktivt at være opmærksom på, om betingelserne er opfyldt.

§ 855, stk. 4 opstiller de formelle betingelser for nr. 2, litra b, og nr. 3: tiltalte skal være udeblevet uden dokumenteret lovligt forfald, have været lovligt indkaldt, og det skal fremgå af indkaldelsen, at udeblivelse uden

dokumenteret lovligt forfald kan medføre domfældelse. Forarbejderne præciserer, at dokumentation for lovligt forfald skal foreligge ved retsmødets begyndelse, men at retten ikke er forpligtet til at gennemføre sagen til dom, hvis dokumentationen fremkommer, før sagen optages til dom.

Har tiltalte kun deltaget i en del af forløbet, er der en særlig bevismæssig kompensation: [§ 871, stk. 2, nr. 6](#) tillader, at tilførsler til politiets rapporter om tiltaltes forklaringer om sigtelsen benyttes som bevismidler, *når forsvareren begærer det*, i sager fremmet efter [§ 855, stk. 3, nr. 2, litra b](#), eller nr. 3.

Et typisk praktisk forløb ses i [SS-3357/2019-ARH](#), hvor Retten i Aarhus fremmede en færdselssag, efter at forsvareren havde oplyst, at tiltalte var anholdt i en anden sag. Efter at det viste sig, at tiltalte var løsladt samme formiddag, bemærkede dommeren:

Indkaldelsen er forkyndt for tiltalte, og det på det foreliggende grundlag kan ikke antages, at tiltalte har lovligt forfald.

Sagen blev herefter gennemført med oplæsning af anklageskriftet, vidneførsel, dokumentation og procedure – altså en fuld hovedforhandling uden tiltalte.

Bemærk endelig, at [§ 855](#) i ankeinstansen efter [§ 917, stk. 1](#) alene finder anvendelse på **anklagemyndighedens bevisanke**. Det fremgår udtrykkeligt af forarbejderne til 2024-loven og blev bekræftet i [SS-1358/2017-OLR](#), hvor Østre Landsret afviste at fremme en bevisanke i de tiltaltes fravær med henvisning til, at spørgsmålet skulle afgøres efter [§§ 920 og 921](#), og at det var "*retssikkerhedsmæssigt betænkeligt*" at fremme sagen.

LOV

[Retsplejeloven § 855, stk. 1-4](#)[Retsplejeloven § 871, stk. 2](#)[Retsplejeloven § 917, stk. 1](#)[Straffeloven § 68](#)

PRAKSIS

Landsretten · Landsrettens kendelse om udsættelse og anholdelse i straffesag

21.12.2017

Byretten · Sag om overtrædelse af færdselsloven med påstand om frakendelse af førerretten

27.04.2020

§ 5 Det konkrete skøn: hvornår er tiltaltes tilstedeværelse "nødvendig"?

Uanset hvilken af situationerne i [§ 855, stk. 3](#) der påberåbes, er det en selvstændig betingelse, at retten *ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig*. Dette er ikke en formalitet, men heller ikke en åben adgang til at udsætte sagen.

[Rigsadvokatmeddelelsen om udeblivelsesdomme, pkt. 3.2](#) sammenfatter praksis og forarbejderne:

Der skal være konkrete grunde i den enkelte sag for, at tiltaltes tilstedeværelse vurderes at være nødvendig. Det forhold, at en forklaring fra tiltalte kan være af betydning ved vurderingen af skyldspørgsmålet og strafudmålingen, kan ikke i sig selv medføre, at sagen udsættes.

Meddelelsen fremhæver samtidig, at når sagen fremmes uden tiltalte, gennemføres hovedforhandlingen med sædvanlig bevisførelse, herunder afhøring af vidner, og at sagen derfor "*som udgangspunkt [må] anses for at være tilstrækkeligt oplyst, idet dette svarer til, at tiltalte var mødt op i retten og havde undladt at afgive forklaring*". Tilstedeværelsen vil derfor kun undtagelsesvis være nødvendig. En særlig opmærksomhed kræves dog i udvisningssager, hvor sagen skal være tilstrækkeligt oplyst om varigheden af lovligt ophold og personlige forhold.

Den vigtigste nyere afgørelse om rækkevidden af skønnet er Vestre Landsrets kendelse i [S-2070-25](#) fra februar 2026. To personer var tiltalt for økonomisk kriminalitet; den ene mødte de to første retsdage og udeblev derefter uden lovligt forfald. Anklagemyndigheden begærede sagen fremmet efter [§ 855, stk. 3, nr. 2, litra b](#), men

forsvareren gjorde med henvisning til Østre Landsrets kendelse af 15. februar 2024 (**U.2024.2232Ø**) gældende, at en sag ikke kan fremmes, når der skal ske afhøring af en medtiltalt. Byretten fulgte dette og udskilte i stedet sagen efter [§ 706](#).

Vestre Landsret omgjorde kendelsen. Med støtte i forarbejderne til § 855, stk. 2 og 3, bestemmelseernes formål om at undgå urimelige udsættelser og Højesterets praksis (**UfR 1999.572 H**) konkluderede landsretten, at det forhold, at der skal afhøres en medtiltalt, **ikke i sig selv** hindrer, at sagen fremmes til dom i en anden tiltaltes fravær, når betingelserne i øvrigt er opfyldt. Landsretten fremhævede, at netop den omstændighed, at tiltalte udebliver senere i sagen, taler imod, at han har mulighed for at påvirke bevismaterialet.

Afgørelsen skal læses sammen med [§ 855, stk. 2](#), der giver retten adgang til at afhøre mødte vidner og skønsmænd i tiltaltes fravær, hvis det er foreneligt med hensynet til tiltalte, og udsættelse vil være til væsentlig ulempe eller medføre væsentlig udsættelse. Denne delvise fremme forudsætter dog **altid**, at tiltaltes forsvarer er mødt.

LOV

[Retsplejeloven § 706](#)[Retsplejeloven § 855, stk. 2, 3](#)

PRAKSIS

Landsretten · Vestre Landsrets kendelse om fremme til dom i tiltaltes fravær trods afhøring af medtiltalt

25.02.2026

§ 6 Forsvarerbeskikkelse som betingelse for udeblivelsesdom – fra landsretspraksis til Højesterets ordlydsfortolkning

Et af de mest gennemprøvede spørgsmål er, om der altid skal beskikkes forsvarer, før en sag fremmes til udeblivelsesdom. Byretterne og landsretterne besvarede oprindeligt spørgsmålet bekræftende.

I **SS-2909/2013-KOL** nægtede Retten i Kolding at fremme en sag med påstand om bøde og ubetinget førerretsfrakendelse uden forsvarer:

Uanset ordlyden af retsplejelovens § 731, stk. 1, litra i, finder retten med henvisning til forarbejderne til L 1994 369, at det vil være en betingelse for at fremme sagen efter retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 4, at der forinden beskikkes en forsvarer for tiltalte.

Vestre Landsret stadfæstede i **SS-1287/2013-VLR** med en udførlig gennemgang af forarbejderne til lov nr. 369 af 18. maj 1994 og lov nr. 256 af 8. maj 2002 og konkluderede:

Det må derfor efter forarbejderne anses for betænkeligt at anlægge en ren ordlydsfortolkning af bestemmelsen i retsplejelovens § 731, stk. 1, litra i, med den følge, at tiltalte fratages den retssikkerhedsmæssige garanti, som en obligatorisk forsvarerbeskikkelse indebærer.

Samme linje fulgte Retten i Horsens i **SS-3374/2013-HRS**.

Højesteret ændrede retstilstanden i **SS-36/2014-HJR** (også registreret som **Sag 36/2014**, trykt som **U.2014.3679H**). Sagen angik spirituskørsel med påstand om bøde og betinget frakendelse i 3 år. Højesteret fastholdt ordlyden af [§ 731, stk. 1](#):

Efter ordlyden af § 731, stk. 1, litra j, skal der således ikke ske obligatorisk forsvarerbeskikkelse i den foreliggende færdselsstraffesag, hvor der ikke er spørgsmål om fængselsstraf, men alene om bødestraf og betinget førerretsfrakendelse.

Højesteret afviste samtidig, at resultatet stred mod **Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6**, og pegede på tre kompenserende garantier:

Den foreliggende sag er bevismæssigt ukompliceret, og i tilfælde af domfældelse er både straf og frakendelse takstmæssig. Endvidere skal dommen forkyndes for tiltalte personligt, jf. Retsplejeloven § 219a, stk. 5, og der er en let adgang til genoptagelse, hvis tiltalte bliver dømt, jf. Retsplejeloven § 987, stk. 3.

Efter 2024-reformen er retstilstanden lovfæstet: forsvarerbeskikkelse er obligatorisk i sager, hvor der er spørgsmål om fængselsstraf, når sagen fremmes efter [§ 855, stk. 3, nr. 2, litra b](#) eller nr. 3, mens ren bødesagsbehandling kan ske uden – jf. [Rigsadvokatmeddelelsen om udeblivelsesdomme, pkt. 3.1](#), som netop henviser til U 2014.3679 H.

LOV

Retsplejeloven § 219a, stk. 5

Retsplejeloven § 731, stk. 1

Retsplejeloven § 855, stk. 3

Retsplejeloven § 987, stk. 3

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets kendelse om obligatorisk forsvarerbeskikkelse ved udeblivelsesdomme i færdselsstraffesager uden fængselspåstand	22.09.2014
	Landsretten · Kendelse om forsvarerbeskikkelse ved udeblivelse i sag om bøde og førerretsfrakendelse	08.08.2013
	Byretten · Afslag på udeblivelsesdom i færdselssag grundet manglende forsvarerbeskikkelse	13.12.2013
	Byretten · Krav om forsvarerbeskikkelse ved udeblivelse i sag om førerretsfrakendelse	13.06.2013

Lovligt forfald og "ganske særlige omstændigheder" ved psykisk sygdom

Har tiltalte **dokumenteret lovligt forfald**, indeholder [§ 855, stk. 2 og 3](#) ingen hjemmel til at gennemføre forhandlingen. Domstolene har dog udviklet en ulovbestemt undtagelse for *ganske særlige omstændigheder*, der er blevet præciseret gennem tre nyere afgørelser.

I [Sag 54/2020](#) – en grønlandsk bevisankesag, hvor tiltalte var tvangstilbageholdt med en svær manisk tilstand – opstillede Højesteret med henvisning til [U.2001.611H](#) og [U.2007.1109/2](#) tre kriterier: om tiltalte på grund af sin psykiske tilstand er ude af stand til at forstå og følge hovedforhandlingen, om fremstilling efter lægelige oplysninger er uforsvarlig, og om der er udsigt til bedring inden for rimelig tid. Højesteret ophævede landsrettens dom:

Efter de lægelige oplysninger, der forelå den 5. februar 2020, kan det ikke lægges til grund, at T var ude af stand til inden for en rimelig tid at møde og afgive forklaring for Grønlands Landsret under behandlingen af ankesagen.

Spørgsmålets vanskelighed illustreres af det forløb, som Procesbevillingsnævnet gav 3.-instansbevilling til i [25/19560](#). En tysk statsborger, idømt 2 års fængsel og udvisning for bestandig for erhvervsspionage, havde fået ankesagen udsat fire gange på grund af depression, PTSD og angst, og en speciallægeerklæring beskrev en "ond cirkel", hvor hver ny berømmelse udløste en forværring.

Højesteret afgjorde sagen i [AM2026.04.16H](#). Højesteret redegjorde først for retsgrundlaget:

Efter Retsplejeloven § 853, 1. pkt., skal tiltalte personligt være til stede i retten under hele hovedforhandlingen, indtil sagen er optaget til dom, medmindre andet er bestemt i loven.

Det var ubestridt, at § 855, stk. 2 og 3, ikke hjemler gennemførelse ved lovligt forfald, medmindre der foreligger "ganske særlige omstændigheder". Et flertal på 2-1 fandt, at betingelsen ikke var opfyldt: der var ikke grundlag for at antage, at tiltaltes lidelse var af en sådan karakter og sværhedsgrad, at han ville være ude af stand til at forstå forhandlingen og afgive forklaring. Landsrettens kendelse blev ophævet og sagen hjemvist, for at landsretten kunne tage stilling til, **hvor længe** sagen skulle udsættes. Mindretallet ville stadfæste og fandt fremme foreneligt med **EMRK artikel 6**, bl.a. fordi tiltalte allerede havde afgivet udførlig forklaring i byretten og ville være repræsenteret ved forsvarer.

Praksis kan sammenfattes således:

Situation	Retsvirkning
Udeblivelse uden dokumenteret lovligt forfald	§ 855, stk. 3, kan anvendes på anklagemyndighedens begæring
Dokumenteret lovligt forfald, forbigående	Udsættelse – ingen hjemmel til fremme
Dokumenteret lovligt forfald, men tiltalte kan ikke forstå/følge forhandlingen og ingen udsigt til bedring inden for rimelig tid	Undtagelsesvis fremme ved "ganske særlige omstændigheder"
Tiltalte anmoder selv om fravær	§ 853, 2. pkt. – retsformandens tilladelse, hvis ubetænkeligt

[Rigsadvokatmeddelelsen om udeblivelsesdomme, pkt. 3.3](#) henviser udtrykkeligt til, at der ved siden af § 853, 2. pkt., gælder en adgang til under ganske særlige omstændigheder at gennemføre hovedforhandlingen uden tiltalte, når tiltalte på grund af sin psykiske tilstand er ude af stand til at forstå og følge forhandlingen – og at der i den situation ikke kræves anmodning fra tiltalte.

LOV	Retsplejeloven § 853	Retsplejeloven § 855, stk. 2, 3	Retsplejeloven § 917, stk. 1
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret ophæver dom om voldtægt og vold: Landsretten begik fejl ved at fremme sagen i tiltaltes fravær grundet psykisk sygdom 15.01.2021 Byretten · Ankesag hjemvist: Betingelsen om "ganske særlige omstændigheder" for at fremme bevisankesag i tiltaltes fravær ikke opfyldt ved dokumenteret psykisk sygdom 16.04.2026 Procesbevillingsnævnet · Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om gennemførelse af straffesags hovedforhandling i landsretten uden tiltaltes tilstedeværelse pga. varig psykisk lidelse 31.10.2025		

§ 8 Bødesager: § 896 a, § 897 og kravet om et konkret skøn over strafpotentialet

Ved siden af § 855 findes en særlig forenklet ordning for bødesager. Efter [§ 897, stk. 1](#) skal retten – når der ikke er spørgsmål om højere straf end bøde, og medmindre omstændighederne taler imod det – behandle sagen, som om tiltalte har tilstået, hvis tiltalte udebliver uden dokumenteret lovligt forfald, nægter at afgive forklaring, eller har undladt at anmode om retsmøde efter [§ 896 a](#). Dommen kan udfærdiges ved påtegning på anklageskriftet, jf. [§ 897, stk. 2](#), og kan efter [§ 219 a, stk. 3](#) afsiges uden retsmøde, når sagen er behandlet efter § 896 a.

§ 896 a tillader helt at undlade retsmøde i sager, hvor der er udstedt bødeforelæg om bøde og eventuelt konfiskation eller frakendelse efter færdselsloven, når det af bødeforelægget fremgår, at manglende vedtagelse uden yderligere varsel kan føre til domfældelse uden ankeadgang, medmindre der rettidigt anmodes om retsmøde.

Rækkevidden af § 897 blev præciseret i **S-0588-25**. Tiltalte udeblev fra en sag om overtrædelse af færdselslovens § 54; anklagemyndigheden begærede § 897-behandling og nedlagde samtidig påstand om, at der ikke skulle fastsættes yderligere frihedsstraf. Retten i Kolding nægtede med henvisning til, at det teoretisk kunne blive til frihedsstraf. Vestre Landsret ophævede kendelsen og præciserede to ting:

Det tiltrædes, at anklagemyndighedens angivelse af strafsanktionen [...] ikke i sig selv indebærer en påtalebegrænsning, således at retten er forpligtet til at følge denne.

og

Bestemmelsen må efter sin ordlyd forstås således, at byretten skal fremme sagen, hvis det skønnes, at der ikke vil blive tale om højere straf end bøde, medmindre omstændighederne taler imod det.

Da byretten alene havde peget på den teoretiske mulighed for frihedsstraf uden at foretage et **faktisk skøn** over det sandsynlige strafpotentiale, var begrundelsen utilstrækkelig, og sagen blev hjemvist.

Modsat er korrekt forkyndelse en ufravigelig betingelse. I **SS-2216/2015-HER** afviste Retten i Herning udeblivelsesdom efter § 897, stk. 1, fordi indkaldelse og anklageskrift alene var sendt til tiltaltes e-Boks uden at være bekræftet modtaget eller åbnet, tiltalte ikke havde samtykket i digital kommunikation, og tiltalte tidligere havde nægtet sig skyldig.

At påstandsangivelsen i anklageskriftet har processuel betydning, fremgår også af [Vejledning om anklageskrifter](#), hvorefter anklagemyndighedens strafpåstand almindeligvis ikke angives i anklageskriftet, medmindre det har betydning for lægdommeres medvirken eller for, om sagen kan fremmes uden tiltaltes tilstedeværelse.

LOV

[Færdselsloven § 54](#)

[Retsplejelovent § 219a, stk. 3](#)

[Retsplejelovent § 896a](#)

[Retsplejelovent § 897, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS **Landsretten** · Kendelse om udeblivelsesdom (§ 897) i færdselsstraffesag: Landsretten hjemviste sagen til vurdering af strafpotentiale 18.07.2025

Byretten · Afvisning af udeblivelsesdom ved manglende korrekt forkyndelse 16.11.2015

§ 9 Forkyndelse, genoptagelse efter § 987 og forholdet til EMRK artikel 6 og direktiv 2016/343

Legitimiteten af udeblivelsesdomme hviler på to modvægte: at tiltalte reelt har været underrettet, og at der er en effektiv adgang til genoptagelse.

Forkyndelse og vejledning. Er sagen fremmet i tiltaltes fravær efter § 855, stk. 3, skal domsudskriften **forkyndes**, jf. [§ 219 a, stk. 5](#), og tiltalte skal vejledes om ankeadgangen, jf. [§ 219 a, stk. 6](#). Forarbejderne til 2024-loven behandler indgående, hvordan indkaldelse til en senere retsdag skal ske ved anvendelse af § 855, stk. 3, nr. 2, litra b: er datoen ændret siden den oprindelige indkaldelse, skal indkaldelsen forkyndes – eventuelt

mundtligt i et retsmøde, hvor tiltalte er til stede – og det skal samtidig tilkendes, at udeblivelse uden dokumenteret lovligt forfald kan føre til domfældelse.

Genoptagelse. § 987, stk. 3 giver domfældte adgang til at begære sagen genoptaget, når sagen er fremmet efter § 855, stk. 3, nr. 2, litra b, eller nr. 3, hvis domfældte er afskåret fra at anke efter § 902, stk. 2, eller dokumenterer at have haft lovligt forfald og af utilregnelige omstændigheder været forhindret i at anmelde det i tide, eller at stævningen ikke rettidigt er kommet til domfældtes kundskab. Fristen er 14 dage fra forkyndelsen, men retten kan undtagelsesvis genoptage indtil 1 år efter. § 987, stk. 2 indeholder en tilsvarende ordning for domme afsagt uden retsmøde efter § 897, stk. 1, nr. 3.

Genoptagelsesadgangen er dog ikke ubetinget: udebliver domfældte igen under den nye hovedforhandling, hæver retten sagen ved kendelse, og den oprindelige dom bliver stående, jf. § 987, stk. 4. Det skete i **SS-1350/2018-KBH**, hvor Københavns Byret hævdede sagen og opretholdt en dom fra 2011, da domfældte udeblev fra den genoptagne hovedforhandling.

EMRK artikel 6. Højesteret afviste i **SS-36/2014-HJR**, at ordningen i en takstmæssig færdselssag strider mod artikel 6, og lagde netop vægt på den personlige forkyndelse af dommen og den lette genoptagelsesadgang.

EU-retten. Retten til at være til stede er også reguleret i uskyldsformodningsdirektivet. EU-Domstolen fastslog i **C-420/20**, at artikel 8, stk. 1 i direktiv 2016/343 **ikke** er til hinder for national ret, der gør tiltaltes tilstedeværelse obligatorisk. Derimod er artikel 8, stk. 2 til hinder for at gennemføre sagen uden tiltalte, når denne befinder sig uden for medlemsstaten og er afskåret fra at indrejse på grund af et indrejseforbud udstedt af medlemsstatens egne myndigheder. Domstolen fremhævede, at betingelserne for udeblivelsessag forudsætter et frivilligt og utvetydigt afkald:

En medlemsstat, der blot underretter den pågældende person, som er forbudt indrejse på medlemsstatens område, om retssagen uden under sådanne omstændigheder at fastsætte foranstaltninger, der gør det muligt at tillade vedkommendes indrejse på dette område trods dette forbud, berører imidlertid denne person enhver reel mulighed for effektivt at udøve sin ret til at være til stede under retssagen.

Dommen har praktisk betydning for danske sager, hvor der samtidig er nedlagt påstand om eller allerede truffet afgørelse om udvisning med indrejseforbud.

LOV	Retsplejeloven § 219a, stk. 5, 6	Retsplejeloven § 855, stk. 3
	Retsplejeloven § 902, stk. 2	Retsplejeloven § 987, stk. 2-4
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets kendelse om obligatorisk forsvarerbeskikkelse ved udeblivelsesdomme i færdselsstraffesager uden fængselspåstand	22.09.2014
	EU-Domstolen · Retten til at være til stede under en straffesag og virkningen af administrative indrejseforbud	15.09.2022
	Byretten · Københavns Byret hæver sag grundet domfældtes udeblivelse	21.01.2019

Anklageprincippet: forbuddet mod at dømme uden for tiltalen og § 10 adgangen til at fravige den

Retsplejelovens § 883 indeholder straffeprocessens centrale afgrænsning mellem tiltale og dom. Efter stk. 3 kan retten ikke domfælde for noget forhold, der ikke omfattes af tiltalen. Efter stk. 4 er retten derimod ikke afskåret fra at henføre det påtalte forhold under en anden strafbestemmelse end den påståede og kan fravige tiltalen med

hensyn til biomstændigheder (tid og sted m.v.) – men kun hvis retten *med sikkerhed* skønner, at tiltalte også under denne forudsætning har haft fyldestgørende adgang til forsvar. Nærer retten tvivl, skal parterne have lejlighed til at udtale sig, og sagen skal efter omstændighederne udsættes.

Forbuddet i stk. 3 hænger uløseligt sammen med kravene til anklageskriftet i § 834, stk. 2, nr. 4 om en kort beskrivelse af forholdet med sådan angivelse af tid, sted, genstand, udførelsesmåde og andre omstændigheder, som er nødvendig for en tilstrækkelig og tydelig beskrivelse. Sammenhængen blev udtrykt klart i [SS-3504/2014-OLR](#), hvor Østre Landsret udskilte spørgsmålet til forlods behandling og ophævede byrettens dom, fordi anklageskriftet ikke beskrev, hvordan den pågældende tiltalte havde deltaget i voldsudøvelsen:

Retten kan ikke domfælde for noget forhold, der ikke omfattes af tiltalen, jf. Retsplejeloven § 883, stk. 3. Udformningen af anklageskriftet har indebåret en sådan vanskeliggørelse af tiltaltes forsvar, at der ikke kan bortses fra, at iagttagelse af retsplejelovens § 834 kunne have ført til et andet udfald af straffesagen.

Da der ikke forelå et anklageskrift, der kunne bære en fornyet behandling, blev sagen ikke hjemvist, men **afvist fra domstolene**.

Samme linje ses i [S-1492-14](#), hvor Østre Landsret efter dissens afviste anklageskriftet i seks forhold om langvarig mishandling af børn, fordi gerningsbeskrivelsen ikke var tilstrækkelig præcis til, at de tiltalte kunne varetage deres forsvar, og i [SS-2749/2010-HBK](#), hvor Retten i Holbæk frifandt uden at behandle skyldsspørgsmålet, fordi anklageskriftet ikke specificerede virksomhedens art, fakturabeløb og årlige opgørelser.

Grænsen går dog ikke ved detaljeringsgraden i sig selv. I [Sag 216/2012](#) fastslog Højesteret, at et anklageskrift i en sag om groft skattesvig var tilstrækkeligt konkret, når det var opdelt på indkomstår med angivelse af de undtagne beløb – der kræves ikke en udførlig redegørelse for underliggende pengestrømme og bilag. Tilsvarende fandt Østre Landsret i [SS-1801/2011-OLR](#) beskrivelsen tilstrækkelig i en moms- og skattesag.

Selve anklageskriftet skal som udgangspunkt udleveres til tiltalte, jf. § 835, stk. 2. Undtagelser kræver tungtvejende hensyn – i [SS-398/2023-OLR](#) stadfæstede Østre Landsret et afslag på udlevering af et HEMMELIGT-klassificeret anklageskrift i en sag om brud på tavshedspligt vedrørende rigets sikkerhed.

LOV

Retsplejeloven § 834, stk. 1, 2

Retsplejeloven § 835, stk. 2

Retsplejeloven § 883, stk. 3, 4

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets kendelse om kravene til anklageskriftets udformning i sag om groft skattesvig	13.12.2012
	Landsretten · Afslag på udlevering af anklageskrift i sag om brud på tavshedspligt vedrørende rigets sikkerhed	28.04.2023
	Landsretten · Byretsdom ophævet grundet mangelfuldt anklageskrift	28.09.2015
	Landsretten · Anklageskrift afvist i sager om langvarig mishandling af børn grundet manglende præcision i gerningsbeskrivelsen	03.07.2014
	Landsretten · Dom om ophævelse og hjemvisning grundet tilstrækkelig beskrivelse i anklageskrift	26.01.2012
	Byretten · Frifindelse i sag om moms- og skatteunddragelse grundet mangler i anklageskriftet	01.06.2011

§ 11 Berigtigelse og udvidelse af tiltalen under hovedforhandlingen – § 836 og kontradiktionskravet

Retsplejelovens § 836 sonderer skarpt mellem tiden før og under hovedforhandlingen. **Inden** hovedforhandlingen kan anklagemyndigheden frit berigtige angivelser i anklageskriftet eller udvide tiltalen ved indlevering og forkyndelse af et yderligere eller nyt anklageskrift, jf. **stk. 1**. **Under** hovedforhandlingen kræver udvidelse rettens samtykke og enten tiltaltes samtykke, eller at forholdet er begået under selve hovedforhandlingen, jf. **stk. 2**. Samtykker tiltalte ikke, må anklagemyndigheden rejse ny sag, jf. **stk. 3**.

Berigtigelser under hovedforhandlingen sker efter rettens bestemmelse ved tilføjelse på anklageskriftet eller tilførsel til retsbogen. I **SS-7195/2017-KOL** tillod Retten i Kolding under en arbejdsmiljøsag en berigtigelse, hvorved det tiltalte selskab blev ændret fra et aktieselskab til et anpartsselskab uden tiltaltes samtykke. Retten lagde vægt på, at selskaberne var koncernforbundne med samme adresse og ledelse, at Arbejdstilsynets sagsbehandling havde været rettet mod den rette juridiske person, og at indsigelsen først blev fremsat under hovedforhandlingen – berigtigelsen havde derfor ikke betydning for forsvaret.

Grænsen mellem "berigtigelse af biomstændigheder" og en reel ændring af tiltalen er central. I **Sag 31/2020** var T tiltalt for besiddelse af MDMA på et bestemt tidspunkt og sted; ved oplæsningen af anklageskriftet påpegede forsvareren, at T var fængslet på gerningstidspunktet, hvorefter anklagemyndigheden ønskede tid og sted ændret til "et ukendt tidspunkt forud for den 24. april 2018". Byretten fandt, at hovedforhandlingen var indledt ved oplæsningen, at ændringen var af indgribende rækkevidde og ikke blot vedrørte biomstændigheder, og at betingelserne i § 836, stk. 2, dermed ikke var opfyldt. Østre Landsret nåede det modsatte resultat.

Højesteret tog ikke stilling til realiteten, men ophævede landsrettens kendelse på grund af manglende kontradiktion: forsvarerens anmodning om frist til bemærkninger var ved en fejl ikke videresendt til den behandelende afdeling, hvilket var i strid med **§ 971, stk. 2**.

"Efter karakteren af denne fejl ophæver Højesteret landsrettens kendelse og hjemviser kæremålet til fornyet behandling i landsretten."

Højesteret tiltrådte samtidig, at landsretten med rette havde realitetsbehandlet kæremålet uanset kærebegrænsningen i **§ 968, stk. 4**, fordi spørgsmålet om berigtigelse af tiltalen var af fundamental betydning for sagens videre behandling. At kæreskriftet ikke var forkyndt for T efter **§ 970, stk. 1**, var også en fejl, men uden betydning for T's muligheder, da forsvareren havde modtaget det.

Afgørelsen understreger, at rettens adgang til at fravige tiltalen – hvad enten det sker ved berigtigelse efter § 836, stk. 2, eller ved rettens egen omsubsumption efter **§ 883, stk. 4** – er betinget af, at forsvaret får reel lejlighed til at udtale sig.

LOV	Retsplejeloven § 836, stk. 1-3	Retsplejeloven § 883, stk. 4	Retsplejeloven § 968, stk. 4
	Retsplejeloven § 970, stk. 1	Retsplejeloven § 971, stk. 2	
PRAKSIS	Højesteret · Hjemvisning af kæremål til Landsretten grundet krænkelse af kontradiktionsprincippet ved ændring af anklageskrift		
	Byretten · Berigtigelse af anklageskrift ved virksomhedsbetegnelse i straffesag		

05.10.2020

09.05.2018

Koncentrations- og enhedsprincippet – grænserne for at dele § 12 hovedforhandlingen op

§ 858, stk. 1 foreskriver, at hovedforhandlingen efter sin begyndelse fortsættes så vidt muligt uafbrudt, indtil retten har truffet endelig afgørelse i sagen. Har forhandlingen været afbrudt, bestemmer retsformanden efter

stk. 2, om og i hvilket omfang det allerede foretagne skal gentages. Hovedforhandlingen afsluttes ved rettens dom, jf. § 882.

Den skarpe illustration af princippets rækkevidde er [SS-2475/2017-VLR](#). Byretten i Holstebro havde afsagt to separate domme – én i maj og én i november 2017 – med forskellige dommere og domsmænd, fordi udvisningsspørgsmålet var udskilt til særskilt behandling. Vestre Landsret ophævede dommen:

Spørgsmålet om udvisning er udskilt uden særskilt hjemmel. Udskillelsen er sket i strid med princippet om hovedforhandlingens enhed. Hovedforhandlingen er ikke fortsat uafbrudt, indtil retten har truffet endelig afgørelse i sagen, jf. Retsplejeloven § 858, stk. 1, jf. Retsplejeloven § 882.

Landsretten henviste til principperne i [U 2004/2147 H](#) og fastslog, at fravigelse kræver særlige omstændigheder, som ikke forelå. Dommen blev ophævet i medfør af [§ 925, stk. 1](#), jf. [§ 929](#).

Loven indeholder derimod udtrykkelige hjemler til visse former for opdeling: [§ 862](#) om at begrænse forhandlingen til formalitetsspørgsmål, [§ 864, stk. 2](#) om særskilt behandling og skyldsafgørelse for hver enkelt lovovertrædelse, og [§ 879](#) om at behandle og afgøre skyldsspørgsmålet først.

Udsættelse er derimod ikke i sig selv en krænkelse af koncentrationsprincippet, når den har et legitimt formål. I [SS-906/2021-GLO](#) udsatte retten hovedforhandlingen i en bedragerisag i godt tre måneder, fordi den ene tiltalte endnu ikke var udleveret fra De Forenede Arabiske Emirater, netop med det formål at kunne behandle de to tiltaltes sager samlet – men retten forbeholdt sig at genoverveje spørgsmålet. [§ 859](#) pålægger den, der ønsker udsættelse under en allerede udsat hovedforhandling, snarest muligt at underrette retsformanden.

Endelig regulerer [§ 858, stk. 2](#) og forarbejderne til § 855 samspillet mellem afbrydelse og udeblivelse: forarbejderne til 2024-loven forudsætter, at tiltalte, der møder op efter at have haft lovligt forfald, ikke har krav på gentagelse af bevisførelsen, men at anklagemyndighed og forsvarer rent praktisk må gentage deres afsluttende bemærkninger, hvis tiltalte vælger at afgive forklaring – netop for at sikre tiltalte det sidste ord efter [§ 876](#).

LOV

[Retsplejeloven § 858, stk. 1, 2](#)
[Retsplejeloven § 859](#)
[Retsplejeloven § 862](#)
[Retsplejeloven § 864, stk. 2](#)
[Retsplejeloven § 876](#)
[Retsplejeloven § 879](#)
[Retsplejeloven § 882](#)
[Retsplejeloven § 925, stk. 1](#)

PRAKSIS **Landsretten** · Ophævelse af byretsdom på grund af uretmæssig udskillelse af spørgsmål om udvisning 26.02.2018
Byretten · Udsættelse af hovedforhandling i sag om groft bedrageri grundet manglende udlevering af tiltalt 02.10.2023

Bevisumiddelbarhed under hovedforhandlingen – hvad må indgå i § 13 bevisbedømmelsen

[§ 880](#) er kort, men bærende: "Ved afgørelsen af, om noget er bevist eller ikke, tages alene hensyn til de beviser, som er ført under hovedforhandlingen. Rettens bedømmelse af bevisernes vægt er ikke bundet ved lovregler." Reglen suppleres af [§ 871](#), der udtømmende regulerer, hvilke dokumenter der må benyttes som bevismidler, og af [§ 866, stk. 2](#), hvorefter tiltalte efter hvert enkelt vidnes forklaring og efter ethvert andet bevis har adgang til at afgive forklaring, hvis beviset giver anledning til det.

Domstolene håndhæver bevisumiddelbarheden konsekvent. I **SS-115/2006-VLR** nægtede Vestre Landsret anklagemyndigheden at dokumentere et udeblevet vidnes politiforklaring, idet der ikke forelå ekstraordinære vanskeligheder ved at gennemføre en senere vidneførsel – kravet om mundtlig bevisførelse blev fastholdt.

Omvendt tillader **§ 871, stk. 1** oplæsning af dokumenter, der yder umiddelbar oplysning om gerningen. I **SS-144/2013-OLR** frifandt Østre Landsret anklagemyndigheden for en påstået rettergangsfejl og fastholdt byrettens praksis for dokumentation af politiets objektive iagttagelser fra en politirapport, jf. **§ 871, stk. 4**.

Dokumentation af *andre* afgørelser og af tiltaltes forstraffe er særligt følsom. I **S-1653-22** tog Østre Landsret stilling til dokumentation af domme mod andre personer i samme bandekonflikt efter **§ 871, stk. 2**, og i **S-0697-23** tillod Vestre Landsret undtagelsesvis dokumentation af tiltaltes tidligere voldsdomme, **før** skyldsspørgsmålet var afgjort, i en sag om vold mod ægtefælle.

Uenighed om bevisførelsen afgøres efter anmodning ved kendelse, jf. **§ 875**. Rettens processuelle beslutninger under hovedforhandlingen er dog i vidt omfang undtaget fra kære efter **§ 968, stk. 4** – således fandt Vestre Landsret i **SS-1305/2020-VLR**, at en byrets beslutning om, at tiltalte skulle forblive i håndjern under sagens fortsatte behandling, ikke kunne kæres.

Endelig gælder der grænser for, hvem der må overvære forhandlinger om bevisførelsen. I **SS-3293/2011-OLR** fastslog Østre Landsret, at byrettens praksis med at lade lægdommerne blive i retssalen under processuelle forhandlinger om vidneførsel var i strid med retsplejeloven, og pålagde fremtidig fratræden fra retssalen under sådanne forhandlinger.

LOV	Retsplejeloven § 866, stk. 2	Retsplejeloven § 871, stk. 1, 2, 4	Retsplejeloven § 875
	Retsplejeloven § 880	Retsplejeloven § 968, stk. 4	
PRAKSIS	Landsretten · Vestre Landsret tillader dokumentation af tidligere voldsdomme før skyldsafgørelse i sag om vold mod ægtefælle 21.02.2024 Landsretten · Østre Landsrets kendelse om dokumentation af domme i straffesager vedrørende Brothas/NNV-bandekonflikten 15.11.2022 Landsretten · Kendelse om håndjern under hovedforhandling ikke omfattet af kærebestemmelserne 07.07.2020 Landsretten · Dom angående påstået rettergangsfejl ved dokumentation af politirapport 05.08.2013 Landsretten · Landsretten fastslår: Nævningers tilstedeværelse under forhandling om vidneførsel var ikke korrekt 08.11.2011 Landsretten · Afslag på dokumentation af politiforklaring ved vidnes udeblivelse i landsretten 16.05.2006		

Rettergangsfejl under hovedforhandlingen og væsentlighedskravet i § 925

Ikke enhver fejl under hovedforhandlingen fører til ophævelse. **§ 925, stk. 1** fastslår, at tilsidesættelse eller forkert anvendelse af regler for sagens behandling ikke skal medføre ophævelse af en anket dom, *medmindre det må antages, at overholdelse af den pågældende regel kunne have medført, at sagen fik et andet udfald*. Efter **stk. 2** kan fejl i regler, der udelukkende er fastsat af hensyn til tiltalte, aldrig føre til ændring til skade for tiltalte.

Praksis viser et tydeligt mønster: jo tættere fejlen ligger på forsvarets kerne, jo lettere når den over væsentlighedstærsklen.

Fejl der førte til ophævelse:

Sag	Fejl	Resultat
SS-2712/2016-OLR	Hovedforhandling gennemført uden beskikket forsvarer, jf. § 852, stk. 1, uden at retten undersøgte årsagen til udeblivelsen	Ophævelse og hjemvisning; § 925, stk. 1, kunne ikke føre til andet resultat
SS-2475/2017-VLR	Udskillelse af udvisningsspørgsmål uden hjemmel, i strid med § 858, stk. 1, jf. § 882	Ophævelse
SS-3504/2014-OLR	Anklageskrift uden beskrivelse af tiltaltes rolle	Ophævelse og afvisning fra domstolene
SS-891/2012-VLR	Politiets urigtige grundlag for tilbageholdelse af sagsakter og tilsidesat pligt til fornyet prøvelse	Ophævelse og hjemvisning

Fejl der ikke førte til ophævelse: I [93/2025](#) fastslog Højesteret principielt, at

"utilstrækkelig kvalificeret tolkning som udgangspunkt skaber en formodning for, at tolkningen kan have haft betydning for sagens udfald."

Alligevel blev byrettens dom ikke ophævet: tiltalte havde selv bekræftet at forstå tolken, der forelå ingen samtidige indsigelser under byretssagen, forklaringen havde været detaljeret og forståelig, og sagen var en ukompliceret voldssag, hvor domfældelsen hvilede på danske vidneforklaringer, fotodokumentation og politiattest. Landsrettens beslutning om at gennemføre ankesagen med en ny tolk blev anset for tilstrækkelig genopretning, jf. [§ 925, stk. 1](#) og [§ 149](#).

Sammenholdt viser afgørelserne, at § 925, stk. 1, er en reel prøvelsesnorm og ikke blot en formalitet: retten skal konkret vurdere, om fejlen kunne have påvirket udfaldet, og navnlig fejl vedrørende forsvarerens tilstedeværelse, tiltalens afgrænsning og aktindsigt vil typisk bestå denne prøve.

LOV

[Retsplejelovent § 149](#)[Retsplejelovent § 852, stk. 1](#)[Retsplejelovent § 858, stk. 1](#)[Retsplejelovent § 925, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om betydningen af utilstrækkelig tolkning for sagens gyldighed	20.02.2026
	Landsretten · Ophævelse af byretsdom på grund af uretmæssig udskillelse af spørgsmål om udvisning	26.02.2018
	Landsretten · Dom Ophævet og Hjemvist: Sagsbehandling Uden Beskikket Forsvarer	09.06.2017
	Landsretten · Byretsdom ophævet grundet mangelfuldt anklageskrift	28.09.2015
	Landsretten · Vestre Landsret ophæver narkodom på grund af alvorlige rettergangsfejl vedrørende aktindsigt	10.12.2012

§ 15 Sammenfatning: praksisbilledet efter 2024-reformen

Praksis om hovedforhandlingen i 1. instans kan sammenfattes i fem hovedlinjer.

1. Tilstedeværelsespligten er intakt – men undtagelserne er blevet bredere. [§ 853, 1. pkt.](#) er fortsat udgangspunktet, og Højesteret gentog det så sent som i [AM2026.04.16H](#). Men [lov nr. 661 af 11. juni 2024](#) har flyttet tyngdepunktet: retsformanden kan efter [§ 853, 2. pkt.](#), tillade fuldt fravær uden sanktionsloft og uden anklagemyndighedens begæring, strafgrænsen i [§ 855, stk. 3, nr. 3](#) er hævet til 1 års ubetinget fængsel, og den nye litra b i nr. 2 gør det muligt at fremme sagen – uden sanktionsbegrænsning – når en tiltalt, der mødte ved sagens begyndelse, udebliver på en senere retsdag.

2. Skønnet over nødvendigheden er reelt, men snævert. Retten skal konkret vurdere, om tiltaltes tilstedeværelse er nødvendig, men [Rigsadvokatmeddelelsen om udeblivelsesdomme, pkt. 3.2](#) og forarbejderne slår fast, at udsigten til en forklaring af betydning for skyld eller strafudmåling ikke i sig selv er nok. [S-2070-25](#) har fjernet den tvivl, U.2024.2232Ø havde skabt: afhøring af en medtiltalt hindrer ikke i sig selv fremme.

3. Lovligt forfald flytter sagen ud af § 855. Er forfaldet dokumenteret, findes hjemlen kun i den ulovbestemte undtagelse om "ganske særlige omstændigheder", og [Sag 54/2020](#) og AM2026.04.16H viser, at kravet om, at tiltalte skal være ude af stand til at forstå og følge forhandlingen uden udsigt til bedring, håndhæves stramt – selv efter fire udsættelser over tre år.

4. Anklageprincippet er en hård grænse. Retten må aldrig domfælde uden for tiltalen, jf. [§ 883, stk. 3](#), og et anklageskrift, der ikke beskriver den enkelte tiltaltes konkrete rolle, koster hele sagen. Omvendt er adgangen til at omsubsumere og fravige biomstændigheder efter [§ 883, stk. 4](#) reel – men betinget af, at forsvaret får lejlighed til at udtale sig, jf. også kontradiktionskravet i [Sag 31/2020](#).

5. Retssikkerheden ligger i procedurens formaliteter. Lovlig forkyndelse med udtrykkelig advarsel ([§ 855, stk. 4](#)), personlig forkyndelse af dommen ([§ 219 a, stk. 5](#)), genoptagelsesadgangen ([§ 987, stk. 2 og 3](#)) og forsvarerens tilstedeværelse ([§ 852](#)) er de garantier, Højesteret i [SS-36/2014-HJR](#) lagde til grund ved konventionsvurderingen. EU-Domstolen har i [C-420/20](#) tilføjet, at staten ikke må gøre tiltaltes fremmøde faktisk umuligt og derefter påberåbe sig hans fravær.

Om afgrænsningen til beslægtede emner: udeblivelse fra og afvisning af **anke** følger selvstændige regler i [§ 920, stk. 2](#) og hører under ankeretten i straffesager. Forsvarerbeskikkelse behandles nærmere i [beskikkelse-af-forsvarer](#), tilståelses sagen i [tilståelsesrabat](#), kære af kendelser truffet under hovedforhandlingen i [kaereadgang](#), dørlukning, anonyme vidner og tolkning i [emrk-artikel-6-retfaerdig-rettergang](#), dommerens habilitet i [dommerinhabilitet](#), navneforbud i [navneforbud](#), varetægt under forhandlingen i [varetaegtsfaengsling](#) og kompensation for lang sagsbehandlingstid i [lang-sagsbehandlingstid](#).

LOV

[Retsplejeloven § 219a, stk. 5](#)
[Retsplejeloven § 852](#)
[Retsplejeloven § 853](#)
[Retsplejeloven § 855, stk. 3, 4](#)
[Retsplejeloven § 883, stk. 3, 4](#)
[Retsplejeloven § 920, stk. 2](#)
[Retsplejeloven § 987, stk. 2, 3](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesteret ophæver dom om voldtægt og vold: Landsretten begik fejl ved at fremme sagen i tiltaltes fravær grundet psykisk sygdom	15.01.2021
Højesteret · Hjemvisning af kæremål til Landsretten grundet krænkelse af kontradiktionsprincippet ved ændring af anklageskrift	05.10.2020
Højesteret · Højesterets kendelse om obligatorisk forsvarerbeskikkelse ved udeblivelsesdomme i færdselsstraffesager uden fængselspåstand	22.09.2014
EU-Domstolen · Retten til at være til stede under en straffesag og virkningen af administrative indrejseforbud	15.09.2022
Landsretten · Vestre Landsrets kendelse om fremme til dom i tiltaltes fravær trods afhøring af medtiltalt	25.02.2026
Byretten · Ankesag hjemvist: Betingelsen om "ganske særlige omstændigheder" for at fremme bevisankesag i tiltaltes fravær ikke opfyldt ved dokumenteret psykisk sygdom	16.04.2026

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

[Retsplejeloven § 836](#)

stk. 2

[Retsplejeloven § 846](#)

stk. 1-3

Retsplejeloven § 853		Retsplejeloven § 855	stk. 1-4
Retsplejeloven § 858	stk. 1	Retsplejeloven § 880	
Retsplejeloven § 883	stk. 3, 4	Retsplejeloven § 897	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

41 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

7

20.02.2026	Højesterets afgørelse om betydningen af utilstrækkelig tolkning for sagens gyldighed	93/2025
18.12.2023	Højesterets kendelse om domsmænds medvirken i sager om spirituskørsel med påstand om udvisning	90-2023
08.03.2023	Højesteret fastslår sigtedes ret til fysisk tilstedeværelse i retslokalet under medsigtedes hovedforhandling	2900-3437
15.01.2021	Højesteret ophæver dom om voldtægt og vold: Landsretten begik fejl ved at fremme sagen i tiltaltes fravær grundet psykisk sygdom	Sag 54/2020
05.10.2020	Hjemvisning af kæremål til Landsretten grundet krænkelse af kontradiktionsprincippet ved ændring af anklageskrift	Sag 31/2020
22.09.2014	Højesterets kendelse om obligatorisk forsvarerbeskikkelse ved udeblivelsesdomme i færdselsstraffesager uden fængselspåstand	Sag 36/2014
13.12.2012	Højesterets kendelse om kravene til anklageskriftets udformning i sag om groft skattesvig	216-2012

EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL

1

15.09.2022	Retten til at være til stede under en straffesag og virkningen af administrative indrejseforbud	C-420/20
------------	---	----------

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

19

25.02.2026	Vestre Landsrets kendelse om fremme til dom i tiltaltes fravær trods afhøring af medtiltalt	S-2070-25
07.10.2025	Østre Landsret berammer omfattende nævningsag med ni tiltalte – dom oplæses ikke ved hovedforhandlingens begyndelse	10881-13991
18.07.2025	Kendelse om udeblivelsesdom (§ 897) i færdselsstraffesag: Landsretten hjemviste sagen til vurdering af strafpotentiale	S-0588-25
21.02.2024	Vestre Landsret tillader dokumentation af tidligere voldsdomme før skyldsafgørelse i sag om vold mod ægtefælle	S-0697-23
28.04.2023	Afslag på udlevering af anklageskrift i sag om brud på tavshedspligt vedrørende rigets sikkerhed	3924-4736
15.11.2022	Østre Landsrets kendelse om dokumentation af domme i straffesager vedrørende Brothas/NNV-bandekonflikten	S-1653-22

07.07.2020	Kendelse om håndjern under hovedforhandling ikke omfattet af kærebestemmelserne	1763-2108
26.02.2018	Ophævelse af byretsdom på grund af uretmæssig udskillelse af spørgsmål om udvisning	931-1129
21.12.2017	Landsrettens kendelse om udsættelse og anholdelse i straffesag	6222-7458
09.06.2017	Dom Ophævet og Hjemvist: Sagsbehandling Uden Beskikket Forsvarer	6971-8367
28.09.2015	Byretsdom ophævet grundet mangelfuldt anklageskrift	1638-1974
03.07.2014	Anklageskrift afvist i sager om langvarig mishandling af børn grundet manglende præcision i gerningsbeskrivelsen	S-1492-14
08.08.2013	Kendelse om forsvarerbesikkelse ved udeblivelse i sag om bøde og førerretsfrakendelse	1734-2076
05.08.2013	Dom angående påstået rettergangsfejl ved dokumentation af politirapport	1751-2093
14.12.2012	Tiltaltes ankeret bevaret trods fravær ved hovedforhandling efter samtykke	1189-1444
10.12.2012	Vestre Landsret ophæver narkodom på grund af alvorlige rettergangsfejl vedrørende aktindsigt	1268-1527
26.01.2012	Dom om ophævelse og hjemvisning grundet tilstrækkelig beskrivelse i anklageskrift	2459-2934
08.11.2011	Landsretten fastslår: Nævningers tilstedeværelse under forhandling om vidneførsel var ikke korrekt	6724-8080
16.05.2006	Afslag på dokumentation af politiforklaring ved vidnes udeblivelse i landsretten	5032-6052
BYRET TEN · FØRSTE INSTANS		9
16.04.2026	Ankesag hjemvist: Betingelsen om "ganske særlige omstændigheder" for at fremme bevisankesag i tiltaltes fravær ikke opfyldt ved dokumenteret psykisk sygdom	AM2026.04.16H
02.10.2023	Udsættelse af hovedforhandling i sag om groft bedrageri grundet manglende udlevering af tiltalt	4546-5453
27.04.2020	Sag om overtrædelse af færdselsloven med påstand om frakendelse af førerretten	1945-2319
21.01.2019	Københavns Byret hæver sag grundet domfældtes udeblivelse	794-897
09.05.2018	Berigtigelse af anklageskrift ved virksomhedsbetegnelse i straffesag	553-640
16.11.2015	Afvisning af udeblivelsesdom ved manglende korrekt forkyndelse	1009-1216
13.12.2013	Afslag på udeblivelsesdom i færdselssag grundet manglende forsvarerbesikkelse	5633-6737
13.06.2013	Krav om forsvarerbesikkelse ved udeblivelse i sag om førerretsfrakendelse	1721-2063
01.06.2011	Frifindelse i sag om moms- og skatteunddragelse grundet mangler i anklageskriftet	2409-2878
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		4
19.09.2023	Annullering af kontrolafgift i handicapbås trods manglende p-tilladelse til togrejsende	park-2093
23.12.2022	Manglende registrering af gratis parkering trods afvist transaktion i billetautomat	park-1444

05.07.2022	Manglende p-billet ved defekte automater og brug af medlemskort som dokumentation	park-1527
------------	---	-----------

31.10.2019	Kontrolafgift opretholdt: Gyldig p-tilladelse placeret i instrumentbakke var ikke letlæselig	park-1216
------------	--	-----------

PROCESBEVILLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
--	--	---

31.10.2025	Procesbevillingsnævnet: 3.-instansbevilling om gennemførelse af straffesags hovedforhandling i landsretten uden tiltaltes tilstedeværelse pga. varig psykisk lidelse	25/19560
------------	--	----------